

การศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพการแข่งขันของกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย กับประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงาน ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วิภาวี อนุพันธ์พิศิษฐ์¹
เสนีย์ สุวรรณดี²
อัศนีย์ ทองศิลป์³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับนโยบายของประเทศและกลุ่มวิชาชีพบัญชี ใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ประเทศไทยมีจำนวนนักบัญชีมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศในกลุ่ม AEC นักบัญชีจบใหม่มีโอกาสได้งานทำค่อนข้างต่ำ ปัญหาการว่างงานมีน้อย ศักยภาพของนักบัญชีส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้ทำบัญชีเท่านั้น ไม่นับการคิดวิเคราะห์ข้ามศาสตร์อื่น เช่น การเงิน การลงทุน การบริหารจัดการ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีเพียงส่วนน้อยที่สามารถเป็นผู้สอบบัญชี ต้องปรับปรุงภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยี ผลการศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของแรงงานวิชาชีพบัญชีของประเทศในกลุ่ม AEC ในด้านแรงงาน พบว่า แรงงานวิชาชีพไทยมีจุดเด่นด้านการทำงานที่ต้องอาศัยความละเอียด ความคิดสร้างสรรค์ มีความพร้อมด้านวิชาชีพมากที่สุด การปฏิบัติงานวิชาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต แต่ค่าจ้างแพงกว่าประเทศอินโดนีเซียและกลุ่มประเทศ CLMV และขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษ ฟิลิปปินส์มีนักบัญชีจำนวนมาก มาเลเซียและสิงคโปร์เริ่มมีปัญหาขาดแคลนแรงงาน เชื้อชาติที่เข้ามาทำงานด้านธุรกิจในประเทศไทยมากที่สุด คือ ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย ส่วนใหญ่ตำแหน่งงานอยู่ระดับเริ่มต้น คิดเป็นร้อยละ 50 ในตลาดรวม ฐานเงินเดือน 15,000 บาท ค่าจ้างและรายได้เฉลี่ยประเทศสิงคโปร์สูงเป็นอันดับ 1 รองลงมาได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ทั้งนี้พบว่าค่าจ้างของประเทศไทย บรูไน และเวียดนามมีค่าจ้างเท่าเทียมกัน ลาวจ้างถูกที่สุด ในด้านผู้ประกอบการ พบว่าธุรกิจขนาดกลางมีความต้องการจ้างงานมากที่สุดร้อยละ 50 มีการจ้างงานนักบัญชีมากเป็นอันดับ 3 ของตลาดแรงงานไทย ในด้านรัฐบาลพบว่า ทุกประเทศให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี

คำสำคัญ : การเคลื่อนย้ายแรงงาน สาขาวิชาชีพบัญชี ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

¹ รองศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

³ อาจารย์ประจำสำนักวิจัย, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

A Comparative Study of Competitive Capacity Between Accountancy Services in Thailand and Other Members in AEC in Order to Accommodate Labour Mobility Within the AEC Framework

Vipavee Anupunpisit¹
Senee Suwandee²
Asanee Tongsilp³

Abstract

This research used mixed methods of quantitative and qualitative research by means of interview schedules and questionnaires for data collection. The results were as follows:

Thailand had most accountants in the AEC. Graduates in accountancy had relatively high opportunity to work. With low unemployment rates, most accountants were capable to be book keepers, but not to be involved in critical analysis across disciplines, e.g., finance, investment, management and strategic planning. A few of them could become certified public auditors. There was a need to improve English language skill and accounting technology application. A comparative study of accountancy capacity among AEC member countries revealed that professional accountants in Thailand are strong in delicate and creative works, professionally mature and honest. Although wages and salaries were higher than those in Indonesia and CLMV countries, most Thai accountants were lacking English language skills. There were a good deal of accountants in the Philippines while Malaysia and Singapore began to face a shortage of skilled labour in this area. Migrants from the Philippines and Malaysia were the largest group who came to work in the business sector in Thailand at a low level of employment for about 50 percent in the labour market, with a base salary of about baht 15,000.- As far as wages and incomes were concerned, accountants in Singapore enjoyed the highest wages and incomes while those in Malaysia and Indonesia followed. Wage rates in Thailand, Brunei and Vietnam were approximately equal while those in Lao were the lowest. With respect to business, medium business needed most labour employment of about 50 percent and accountants were ranked third in terms of proportion in the Thai labour market. Regarding the government, it was revealed that all AEC member countries provided accounting, auditing and bookkeeping services.

Keywords: Labour mobility, Accountancy, ASEAN Economic Community.

¹ Associate Professor, Srinakharinwirot University

² Vice President for Planning and Development, Kasem Bundit University

³ Lecturer, Research Centre, Kasem Bundit University

บทนำ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม (Brunei Darussalam) ประเทศกัมพูชา (Cambodia) ประเทศอินโดนีเซีย (Indonesia) ประเทศลาว (Laos) ประเทศมาเลเซีย (Malaysia) ประเทศพม่า (Myanmar) ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines) ประเทศสิงคโปร์ (Singapore) ประเทศเวียดนาม (Vietnam) และประเทศไทย (Thailand) โดยข้อตกลงจะเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายเสรีทั้งสินค้า บริการ แรงงานทักษะฝีมือ การเงิน และการลงทุน การเปิดเสรีทำให้มีแรงงานฝีมือในอาเซียนจำนวนมากย้ายจากประเทศที่มีค่าตอบแทนต่ำไปยังประเทศที่มีค่าแรงสูงกว่า อนุสรณ์ ธรรมใจ (2555) กล่าวว่า...การค้าบริการในรูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังประเทศอื่น ๆ มีมูลค่าบริการระหว่างประเทศทุกรูปแบบ...สำหรับวิชาชีพบัญชี เมื่อมีการเปิดให้เคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีจะมีนักบัญชีจำนวนมากที่มีฝีมือเคลื่อนย้ายไปยังประเทศที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่าประเทศไทย และนักบัญชีที่มีฝีมือจากต่างประเทศที่มีค่าจ้างถูกกว่าไทยจะเคลื่อนย้ายเข้ามาแย่งงานของนักบัญชีไทยมากขึ้น จนอาจทำให้เกิดปัญหาการว่างงานในอนาคตเนื่องจากแรงงานที่เข้ามานอกจากมีความสามารถด้านบัญชีแล้วยังมีความสามารถด้านภาษา ทำให้ผู้ประกอบการหันไปจ้างแรงงานต่างชาติมากกว่านักบัญชีไทย จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องนำเสนอรูปแบบในการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเตรียมความพร้อมนักบัญชีในประเทศไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาศักยภาพแรงงานของประเทศไทยในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีกับประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของแรงงานในมิติของการได้เปรียบของวิชาชีพบัญชีและมิติของการสูญเสียโอกาสของแรงงานในประเทศไทย

3 เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อระบบแรงงานไทยในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี

4 เพื่อศึกษาทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่กลุ่มประเทศอาเซียน ในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี เพื่อศึกษาสภาพจำลองอนาคตของตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียนภายหลังการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558

5 เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานไทยให้อยู่ในระดับสากลในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้ในการกำหนด ยุทธศาสตร์ให้กับกระทรวง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับโครงสร้างนักบัญชีไทย อันเป็นผลมาจากข้อตกลงตามกรอบ MRA ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มบุคคลในระดับนโยบายของประเทศและกลุ่มวิชาชีพ คือ ตัวแทนจากภาครัฐหรือองค์กรวิชาชีพ ได้แก่ กระทรวงแรงงาน สถานทูตของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และนายกสภาวิชาชีพบัญชี กลุ่มในระดับผู้ประกอบการ และนักวิชาการ ได้แก่ เจ้าของกิจการ/บริษัทที่ประกอบวิชาชีพบัญชี /ผู้บริหาร และนักวิชาการ และกลุ่มในระดับผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ดังนี้

1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สถานการณ์ของแรงงานในวิชาชีพบัญชี ศักยภาพความต้องการพัฒนาภาวะการณ์ขาดแคลน แนวโน้มของการผลิตแรงงาน ศักยภาพแรงงานนอกประเทศ จุดเด่น โอกาส จุดด้อย และอุปสรรคของการเปิดให้เคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ผลกระทบที่มีต่อแรงงานไทยต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภาพจำลองอนาคตของตลาดแรงงานของวิชาชีพ และหลักสูตรและแนวทางการพัฒนาทักษะและฝีมือของแรงงานไทยในปัจจุบัน

2 แบบสอบถามเรื่อง การเคลื่อนย้ายแรงงานภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการทำงาน ตอนที่ 3 เกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาชีพ ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานหลังการเปิดการค้าเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม และตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α -coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในประเทศไทย ในระดับนโยบายของประเทศและกลุ่มวิชาชีพ และในกลุ่มระดับผู้ประกอบการ/สถานประกอบการ ประกอบด้วยเจ้าของกิจการ

ส่วนที่ 2 แจกแบบสอบถามไปยังผู้ปฏิบัติงาน/แรงงานภายในประเทศไทย ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี ทั้งในกลุ่มที่เป็นนักบัญชี และผู้สอบบัญชีอนุญาต

ส่วนที่ 3 สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ประกอบด้วย

ตัวแทนจากสถานทูตไทย ผู้ประกอบการ/เจ้าของกิจการ และผู้ที่ประกอบอาชีพในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศไทยและประเทศในกลุ่ม AEC จากตัวแทนจากภาครัฐหรือองค์กรวิชาชีพ ได้แก่ กระทรวงแรงงาน สถานทูตของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) นายกสภาวิชาชีพบัญชี ผู้ประกอบการที่ประกอบวิชาชีพบัญชี และนักวิชาการ

2 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3 สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive analysis) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบสอบถามของผู้ปฏิบัติงาน/แรงงานภายในประเทศไทย ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี ทั้งในกลุ่มที่เป็นนักบัญชี และผู้สอบบัญชีอนุญาต

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ศักยภาพแรงงานของประเทศไทย ในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีกับประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1) สถานการณ์ของแรงงานในกลุ่มวิชาชีพการบัญชี

สถานการณ์นักบัญชีไทยในปัจจุบันมีทิศทางที่ดี นักบัญชีจบใหม่มีโอกาสได้งานทำค่อนข้างทำสูง รายได้เฉลี่ยของนักบัญชีจบใหม่ ไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ปัญหาการว่างงานมีน้อย เนื่องจากนักบัญชียังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานสำหรับภาคธุรกิจเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ไปจนถึงธุรกิจในครอบครัว แต่ด้านศักยภาพของนักบัญชีพบว่าส่วนใหญ่ นักบัญชีเป็นเพียงผู้ทำบัญชีเท่านั้น ไม่เน้นการคิดวิเคราะห์

ข้ามศาสตร์อื่น เช่น การเงินการลงทุน การบริหารจัดการ การวางแผนเชิงกลยุทธ์มีเพียงส่วนน้อยที่สามารถเป็นผู้สอบบัญชี ในปี 2555 มีนักบัญชีไทยที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) รับรองจากสภาวิชาชีพบัญชีเพียง ร้อยละ 15 ของนักบัญชีที่มากขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพบัญชีซึ่งถือว่าน้อยมาก

2) หน่วยงาน หรือ สภาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และ รูปแบบความสัมพันธ์ในกระบวนการบริหารจัดการ แรงงานวิชาชีพบัญชี

ประเทศไทย ได้แก่ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Federation of Accounting Professions : FAP) อินโดนีเซีย ได้แก่ IAI (The Indonesian Institute of Accountants : Ikatan Akuntan Indonesia) มาเลเซีย ได้แก่ MIA (Malaysian Institute of Accountants) ฟิลิปปินส์ ได้แก่ PICPA (Philippine Institute of Certified Public Accountants) สิงคโปร์ ได้แก่ ICPAS (Institute of Certified Public Accountants of Singapore) บรูไน ได้แก่ BICPA (The Brunei Darussalam Institute of Certified Public Accountants) เวียดนาม ได้แก่ VAA (Vietnam Association of Accountants and Auditors) ลาว ได้แก่ LICPA (Lao Institute of Certified Public Accountants) พม่า ได้แก่ MAC (Myanmar Accountancy Council) และ กัมพูชา ได้แก่ KICPPA (The Kampuchea Institute of Certified Public Accountants and Auditors)

ส่วนที่ 2 การศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของแรงงานในมิติของการได้เปรียบของวิชาชีพบัญชีและมิติของการสูญเสียโอกาสของแรงงานในประเทศไทย

1) การประเมินศักยภาพของแรงงานไทยเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

ในด้านแรงงานวิชาชีพบัญชีไทยเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่ม AEC พบว่า แรงงานวิชาชีพบัญชีไทยมีจุดเด่นด้านการทำงานที่ต้องอาศัยความละเอียดและความคิดสร้างสรรค์ แต่ค่าจ้างแพงกว่าประเทศอินโดนีเซียและกลุ่มประเทศ CLMV และขาดทักษะด้านภาษา สำหรับแรงงานวิชาชีพบัญชีในประเทศกลุ่ม AEC พบว่าฟิลิปปินส์มีความได้เปรียบด้านจำนวน มาเลเซียและสิงคโปร์เริ่มมีปัญหาขาดแคลนแรงงาน อินโดนีเซียได้เปรียบด้านความพอเพียงของจำนวนแรงงานและค่าจ้างแรงงานที่ถูกเมื่อเทียบกับไทย กลุ่ม CLMV ได้เปรียบด้านต้นทุนค่าแรงต่ำและมีแรงงานจำนวนมาก เชื่อชาติที่เข้ามาทำงานด้านธุรกิจในประเทศไทยของประเทศในกลุ่ม AEC มากที่สุด คือ ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย ตำแหน่งงานและฐานเงินเดือนของวิชาชีพบัญชีส่วนใหญ่เป็นระดับเริ่มต้น คิดเป็นร้อยละ 50 ในตลาดรวม ฐานเงินเดือน 15,000 บาท เป็นต้นไป รองลงมาได้แก่ กลุ่มสายงานบริหาร คิดเป็นร้อยละ 30 ในตลาดรวม ฐานเงินเดือน 25,000 บาท เป็นต้นไป กลุ่มสายงานระดับผู้บริหารระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 10 ในตลาดรวม ฐานเงินเดือน 50,000 บาท เป็นต้นไป กลุ่มระดับ CEO เป็นต้นไป (กฎหมายห้ามคนต่างชาติมาปฏิบัติงาน) คิดเป็นร้อยละ 10 ในตลาดรวม ฐานเงินเดือน 1.5 - 3.5 แสนบาท สำหรับภาวะการมีงานทำ ผู้จบระดับปริญญาตรีมีอัตราการทำงานโดยรวมของวิชาชีพบัญชี ร้อยละ 93.3 ค่าจ้างและรายได้เฉลี่ยประเทศสิงคโปร์มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ทั้งนี้พบว่าค่าจ้างของประเทศไทย บรูไน และเวียดนามมีค่าจ้างเท่าเทียมกัน ส่วนค่าจ้างนักบัญชีในประเทศลาวถูกที่สุด ด้านทักษะ/ความรู้ ในวิชาชีพพบว่า นักบัญชีมีความพร้อมด้านวิชาชีพมากที่สุด คือ การปฏิบัติงานวิชาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อวิชาชีพ ความพร้อมด้านภาษา คือ ความสามารถในการพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่และมีทักษะด้านภาษาต่างประเทศในระดับปานกลาง ความพร้อมด้านกฎหมาย คือ มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการบัญชีและมาตรฐานการบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าส่วนใหญ่มีความพร้อมในเรื่อง มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรู้ในการสื่อสารด้วยระบบเครือข่าย และสามารถทำงานด้วยระบบเครือข่ายได้ และพบว่าพนักงานบัญชีมีความพึงพอใจในการทำงานกับบริษัทใหญ่ในภาพรวมโดยให้ความสำคัญต่อความมั่นคงในหน้าที่การงานมากที่สุด รองลงมาเป็นความมั่นคงและยั่งยืนในการเป็นพนักงานขององค์กร และความสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อนร่วมงาน และ แนวโน้มในการอพยพแรงงานพบว่า มีการเคลื่อนย้ายแรงงานบัญชีไทยออกสู่ประเทศในอาเซียนนั้นมียุคแล้ว แต่มีจำนวนน้อยแรงงานบัญชีของไทยอาจไปยังประเทศที่มีความคืบหน้าที่ดีกว่าประเทศไทย และมีมาตรฐานการบัญชีใกล้เคียงกัน ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน มีบ้างเป็นส่วนน้อยที่ย้ายไปยังประเทศในกลุ่ม CLMV (สปป.ลาว เมียนมาร์ กัมพูชา และเวียดนาม) แต่จะไปพร้อมกับบริษัทไทยที่ไปขยายธุรกิจยังประเทศเหล่านั้นเท่านั้น

ในด้านผู้ประกอบการ ลักษณะของสถานประกอบการ และขนาดของสถานประกอบการของแรงงานวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย พบว่าส่วนใหญ่มีแรงงานอยู่ในธุรกิจขนาดกลางร้อยละ 50 รองลงมาคือ ธุรกิจขนาดใหญ่ ร้อยละ 30 ธุรกิจขนาดเล็กร้อยละ 25 และองค์กรภาครัฐ และธุรกิจครอบครัวร้อยละ 5 สำหรับความต้องการจ้างงานและกำลังแรงงานที่ต้องการ ณ ปัจจุบัน และแนวโน้มอีก 5 ปี พบว่า สายงานด้านวิชาชีพบัญชีมีการจ้างงานและหาคนมากที่สุดอยู่ในอันดับที่ 3 ของตลาดแรงงานไทย ซึ่งกลุ่มธุรกิจที่มองหาแรงงานมากที่สุดคือ งานกลุ่มธุรกิจยานยนต์ กลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ และกลุ่มธุรกิจก่อสร้าง เป็นต้น และยังพบว่าจำนวนตำแหน่งว่างไม่สอดคล้องกับความต้องการของแรงงานที่มองหางาน จึงทำให้เกิดการแข่งขันสูง ซึ่งตำแหน่งนักบัญชีเองก็เป็นตำแหน่งที่มีความต้องการแรงงานเป็นอย่างมาก สำหรับแรงงานต่างด้าวมาจากประเทศฟิลิปปินส์มากที่สุด ด้านระบบสวัสดิการที่พนักงานควรได้รับจากบริษัท ได้แก่ 1. เครื่องแบบและชุดยูนิฟอร์ม เพื่อความเป็นระเบียบในการทำงานและสามารถแบ่งแยกฝ่ายและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองได้ 2. รถรับส่งพนักงาน เพื่อเป็นการลดรายจ่ายค่าเดินทางให้กับพนักงานทุกคน 3. เงินโบนัสประจำปีและค่าล่วงเวลา 4.

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ 5. เงินกู้ให้พนักงาน 6. เงินช่วยเหลือพนักงานในโอกาสต่าง ๆ 7. การเบิกค่าใช้จ่ายและอุปกรณ์ 8. การฝึกอบรมและทุนการศึกษา 9. ตรวจสอบสุขภาพพร้อมค่ารักษาพยาบาลของพนักงานและครอบครัว 10. ประกัน 11. วันหยุดพักผ่อนประจำปี 12. ส่วนลดในการซื้อผลิตภัณฑ์ของบริษัท สำหรับระบบสรรหาสถานประกอบการต่าง ๆ มีฝ่ายบุคลากรในการสรรหาพนักงานเป็นระบบอยู่แล้ว อาจประกาศตามเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ สำหรับแนวโน้มการเคลื่อนย้ายหรือเคลื่อนย้ายการลงทุนพบว่า ธุรกิจบริการของไทยจะมีโอกาสลงทุนมากขึ้นในมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งเดิมสงวนเขตแดนสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติเฉลี่ยอยู่ที่ 30%, 40% และ 49% ตามลำดับ การเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ AEC ที่ผลักดันให้นักลงทุนจากอาเซียนถือหุ้นได้เป็นสัดส่วน 70% จึงนับเป็นโอกาสที่เพิ่มขึ้น สำหรับธุรกิจไทย ในขณะที่สิงคโปร์ เวียดนาม กัมพูชานั้นเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนได้มากอยู่แล้ว

ในด้านรัฐบาล ภาครัฐบาลในทุกประเทศเห็นด้วยต่อการเปิดเสรีทางการค้าโดยให้ความร่วมมือในระดับประเทศ ดังนี้ ประเทศบรูไน ให้บริการตรวจสอบบัญชีโดยมีข้อกำหนดให้จัดตั้งธุรกิจเป็นลักษณะเป็นเจ้าของคนเดียว หรือห้างหุ้นส่วนและต้องขอใบอนุญาตประเทศกัมพูชาให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดให้จัดตั้งธุรกิจได้ 100 % และอนุญาตเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญทำงานได้ ประเทศอินโดนีเซียให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดให้ร่วมหุ้นได้ไม่เกิน 51 % และอนุญาตเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญทำงานได้ ประเทศลาว ให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดให้ถือหุ้นได้ถึง 100 % และบุคลากรวิชาชีพต้องขอใบอนุญาต practice ในลาว และปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบของลาว ประเทศพม่า ให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดให้ ร่วมหุ้นกับบริษัทของพม่า ที่มีใบอนุญาตและต้องมีใบอนุญาตจากประเทศของตนในฐานะ practicing public accountants ประเทศมาเลเซีย ให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการ

จัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดให้ถือหุ้นไม่เกิน 51 % ประเทศ ให้บริการจัดทำบัญชียกเว้นการคืนภาษี โดยมีข้อกำหนดให้ถือหุ้นได้ไม่เกิน 30 % การตรวจสอบบัญชี รวมถึง การตรวจสอบทางการเงิน และ การทบทวนการตรวจสอบบัญชี อนุญาตให้อาเซียนอื่นเป็นผู้ฝึกหัดในฟิลิปปินส์ได้ และให้บุคลากรฟิลิปปินส์เป็นผู้ร่วมฝึกในประเทศนั้น ประเทศเวียดนาม ให้บริการด้านบัญชี ตรวจสอบบัญชี และการจัดทำบัญชี โดยมีข้อกำหนดว่าต้องมีถิ่นพำนักในเวียดนามไม่น้อยกว่า 1 ปี ต้องขอใบอนุญาตโดยการมีทดสอบ และต้องมีสัญญาจ้างจากบริษัท สำหรับประเทศไทยบริการด้านบัญชี ตรวจสอบ โดยมีข้อกำหนดให้อาเซียนอื่นถือหุ้นร่วมกับไทยไม่เกินร้อยละ 49 ของทุนจดทะเบียน และจำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติต้องน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทดังกล่าว และต้องปฏิบัติตามกฎหมายไทย และบริการจัดทำบัญชีสำหรับยื่นแบบภาษีให้กับบริษัทในเครือต่างชาติ ให้อาเซียนอื่นถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 51 ของทุนจดทะเบียนและดำเนินธุรกิจได้เฉพาะในลักษณะการร่วมทุนกับบุคคลหรือนิติบุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น และปฏิบัติตามกฎหมายไทย

2) วิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันในภาพรวมของกลุ่มวิชาชีพการบัญชีในประเทศไทยเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศ AEC โดย SWOT ANALYSIS

จุดแข็ง ประเทศไทยมีสภาวิชาชีพบัญชีไทยมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล มีการกำหนดมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี จรรยาบรรณสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี รวมถึงการปรับปรุงมาตรฐานการรายงานทางการเงินให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ มีการฝึกอบรมให้ความรู้และอบรมวิชาชีพแก่ประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนได้ อาจตั้งให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการอบรม มีสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาวิชาการบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพบัญชีของ IFAC ตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศทางการบัญชี (IES) ทำให้นัก

บัญชีไทยมีศักยภาพที่พร้อมในการเคลื่อนย้ายแรงงานออกสู่ AEC อีกทั้งประเทศไทยมีศักยภาพด้านการบัญชีอยู่ในอันดับ 3 รองจาก สิงคโปร์และมาเลเซีย สามารถผลิตนักบัญชีจำนวนมากที่สุดในกลุ่ม AEC และมีค่าแรงถูกเมื่อเปรียบเทียบกับศักยภาพซึ่งมีมาตรฐานเทียบเท่าสิงคโปร์ และมาเลเซีย

จุดอ่อน ปัจจุบันมีผู้สนใจเรียนน้อยในอนาคตอาจขาดแคลนเนื่องจากหันไปสนใจประกอบวิชาชีพอื่นแทน อีกทั้งระดับคุณภาพของสถาบันการศึกษาในการผลิตนักบัญชีมีคุณภาพแตกต่างกัน ทำให้ไปแข่งขันในต่างประเทศลำบาก นักบัญชีไทยส่วนใหญ่มีข้อจำกัดความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ และความสามารถทางด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำยังไม่สามารถออกไปทำงานยังต่างประเทศได้ และนักบัญชีส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีระหว างประเทศความรู้เกี่ยวกับกฎหมายธุรกิจข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้การเป็นประชาคม อาเซียนและความรู้ ความเข้าใจธุรกิจที่ตรวจสอบ มีความกระตือรือร้นน้อย และมีการพัฒนาตนเองในการทำงานน้อย ไม่ค่อยกล้านำเสนอ (Present) ตัวเองว่าสามารถปฏิบัติงานหรือทำอะไรได้ จึงทำให้ขาดโอกาสในความก้าวหน้าในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพของนักบัญชียังไม่พร้อมมาแข่งขัน

โอกาส ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในกลุ่มอาเซียนที่มีเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว อีกทั้งต้นทุนในการประกอบธุรกิจต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนที่กำลังเติบโต เช่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฯ นักลงทุนต่างชาติหันมาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น เป็นโอกาสที่ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีมีงานเพิ่มมากขึ้น นักบัญชีไทยได้รับการยอมรับในระดับสากล ทำให้ประเทศอื่น ๆ สนใจนักบัญชีไทยเพื่อให้เข้าไปประกอบอาชีพในประเทศนั้น ๆ ได้แก่ ประเทศในกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม) และประเทศอินโดนีเซีย ควรจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพบัญชี และจัดทำฐานข้อมูลด้านวิชาการ เพื่อเผยแพร่ความรู้วิชาชีพบัญชีให้มีคุณภาพและ

มาตรฐานเดียวกัน เน้นพัฒนาการสอนวิชาการบัญชีโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ให้ทันเปลี่ยนแปลง

ข้อจำกัด ประเทศไทยมีปัญหาความขัดแย้งทางด้านการเมืองอยู่เสมอ ทำให้นักลงทุนต่างชาติหันไปสนใจประเทศอื่น ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจใกล้เคียงหรือมากกว่าประเทศไทย เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น ในแต่ละประเทศมีการออกกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ ในการออกใบอนุญาต หรือ ขึ้นทะเบียนวิชาชีพแตกต่างกัน ทำให้เกิดความสับสนในการเข้าไปแข่งขันยังประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยมีต้นทุนบุคลากร (ค่าจ้าง) สูงกว่าบางประเทศในกลุ่มอาเซียน ทำให้ผู้ประกอบการบางรายสนใจประเทศอื่นที่มีต้นทุนบุคลากรน้อยกว่าประเทศไทย

3) การทำงานวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย

เริ่มจากขอฝึกหัดงานหลังจบการศึกษาหรือภายในระหว่างการศึกษา ผ่านแบบ ผส. 1 ไม่น้อยกว่า 4 รายวิชา และวิชาการสอบบัญชีไม่น้อยกว่า 1 รายวิชา ซึ่งรวมทุกรายวิชาแล้วไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ทั้งนี้การฝึกหัดงานทำเป็นเวลาต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ และมีเวลาฝึกหัดงานรวมกันไม่น้อยกว่า 3,000 ชั่วโมง และ รายงานการฝึกหัดงาน ให้รายงานปีละ 1 ครั้ง นับจากวันแจ้งการฝึกหัดงาน โดยใช้ แบบ ผส. 2 และสิ้นสุดการฝึกหัดงาน จากนั้นเข้าทดสอบความรู้ โดยต้องผ่านการทดสอบความรู้เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต วิชาที่ทดสอบแบ่งเป็น 7 วิชา ได้แก่ วิชาการบัญชี 1 วิชาการบัญชี 2 วิชาการสอบบัญชี 1 วิชาการสอบบัญชี 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี 1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี 2 และ วิชาการสอบบัญชีที่ประมวลผล โดยคอมพิวเตอร์ ผู้เข้ารับการทดสอบจะต้องสอบผ่านทุกวิชา และได้คะแนนในแต่ละวิชาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 จึงจะถือว่าผ่านการทดสอบสะสมผลการทดสอบได้ไม่เกิน 4 ปี นับแต่วันที่ผ่านการทดสอบแต่ละวิชา จากนั้นขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยใช้ แบบ ก.บ.ช.1 พร้อมชำระค่าธรรมเนียม 1,000 บาท สภาวิชาชีพบัญชีจะจัดส่งใบอนุญาตให้ผู้ขอขึ้นทะเบียน

4) การทำงานวิชาชีพบัญชีในต่างประเทศ

นักบัญชีไทยที่ต้องการไปทำงานยังต่างประเทศ จะต้องผ่านการรองคุณสมบัติวิชาชีพในประเทศก่อนโดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ จะทำหน้าที่คัดกรองนักบัญชีว่ามีคุณสมบัติเพียงพอที่จะออกไปทำงานยังต่างประเทศหรือไม่ เมื่อผ่านการรองคุณสมบัติแล้วต้องรอการตอบรับจากผู้จ้างที่อยู่ต่างประเทศ นักบัญชีจะต้องได้รับการติดต่อว่าจ้างจากบริษัทในประเทศที่สนใจจะว่าจ้างไปทำงานในประเทศนั้น ๆ จากนั้นประเทศผู้ว่าจ้างจะขอใบอนุญาตทำงาน (Work permit) ต่อรัฐบาลของตนเพื่อขออนุญาตให้เข้าไปทำงานในประเทศนั้น ๆ นักบัญชีไทยจึงจะสามารถไปทำงานที่ประเทศนั้นได้

ส่วนที่ 3 ภาพรวมของวิชาชีพในปัจจุบันและภายหลังการเปิดการค้าเสรีของวิชาชีพบัญชี

ภาพรวมของวิชาชีพบัญชีในปัจจุบัน พบว่าประเทศไทยยังขาดความพร้อมในเรื่องมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (Thai Financial Reporting Standards; TFRS) ซึ่งใช้กับกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ หรือกลุ่มธนาคารที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทยมีประมาณ 1,000 แห่ง มาตรฐานดังกล่าวบางฉบับมีเนื้อหาและวิธีปฏิบัติยาก และทางด้านกติกาทักษะวิชาชีพของกิจการที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียสาธารณะ (Non-Publicly Accountable Entities- NPAEs) เป็นมาตรฐานที่ใช้กับบริษัททั่วไปที่ไม่ใช่มหาชน พบว่าในปัจจุบันมีสำนักงานรับทำบัญชีอยู่จำนวนมากประมาณ 6,000 แห่ง ซึ่งแนวโน้มข้างหน้าจะมีการจ้างงานผ่านสำนักงานบัญชีมากกว่าตัวบุคคล เนื่องจากผู้ว่าจ้างประสบปัญหาในการจ้างนักบัญชีจบใหม่ เช่น ค่าจ้างแพงขั้นต่ำ 15,000 บาท ไม่มีประสบการณ์การทำงานทำให้ทำงานผิดพลาด นักศึกษาจบใหม่พูดไม่รู้เรื่อง ซึ่งมองว่าเป็นภาระสำหรับงานด้านบัญชี ผู้ว่าจ้างจึงหันไปจ้างสำนักงานบัญชี ฉะนั้นในอนาคตบริษัทจะจ้างงานจากสำนักงานบัญชีมากกว่าบุคคล ซึ่งอาจถูกกว่า ภายหลังการเปิด AEC ประเทศไทยอาจเสียเปรียบ ดังนี้ อาจสูญเสียสำนักงานบัญชีขนาดเล็กเนื่องจากถูกสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ในต่างประเทศเข้ามาแทนที่เพราะสำนักงานบัญชีขนาดเล็กไม่ยอมพัฒนา

ความรู้ของตนเองและจะอยู่เฉพาะในบริเวณอันจำกัดของตนเองเท่านั้น นักศึกษาบัญชีที่จบใหม่อาจตกงานเนื่องจาก เรื่องคุณภาพในการผลิตบัณฑิตของสถาบันการศึกษาที่มีผลิตนักบัญชีจำนวนมากแต่ไม่มีคุณภาพ อาจมีปัญหาเรื่องการถ่ายโอนภายในบริษัทที่มีการเปลี่ยนรุ่น โดยรุ่นหลังไม่มีความพร้อมในการทำงาน

ส่วนที่ 4 ทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่กลุ่มประเทศอาเซียน ในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชี

แรงงานในวิชาชีพบัญชีมีการเคลื่อนย้ายภายในอาเซียนเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยมีทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศที่มีค่าจ้างต่ำ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย ไปสู่ประเทศที่มีค่าจ้างสูง เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน เป็นต้น แต่การเข้าไปทำงานยังประเทศต่าง ๆ นั้น มีขั้นตอนการปฏิบัติค่อนข้างยุ่งยาก และนักบัญชียังไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าไปทำงานในประเทศนั้น ๆ ภายหลังจากเปิด AEC แรงงานวิชาชีพบัญชีสามารถทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น เนื่องจากมีการลดกฎเกณฑ์บางด้านทำให้มีความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้น ภายหลังจากเปิด AEC ประเทศไทยมีแรงงานในวิชาชีพบัญชีจำนวนหนึ่งซึ่งไม่มากนักถ้าเทียบกับจำนวนที่ผลิตได้จะมีการเคลื่อนย้ายไปยังประเทศที่มีค่าจ้างที่สูงกว่าเช่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย แต่มียังมีนักบัญชีจำนวนมากที่ไม่เคลื่อนย้ายไปไหนเนื่องจากภายในประเทศมีการจ้างแรงงานบัญชีค่อนข้างมาก อีกทั้งค่าจ้างในประเทศไทยก็ไม่ต่ำมากนัก สำหรับประเทศที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพบัญชีมากที่สุด คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งประเทศเหล่านี้ใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารจึงไม่ปัญหาทางด้านภาษา และศักยภาพของนักบัญชีส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะย้ายไปยังประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานสูง นักบัญชีจำนวนหนึ่งจากประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานถูกจะหลังไหลเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก เช่น ฟิลิปปินส์ พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้อาจเข้ามาแย่งงานนักบัญชีไทย

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์ภาพจำลองอนาคตของตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียนภายหลังการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558

1) ภาพจำลองอนาคตของตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียนภายหลังการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กลุ่มนักบัญชีที่มีการเคลื่อนย้ายออกไปทำงานในต่างประเทศ คือกลุ่มนักบัญชีที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีและกลุ่มผู้สอบบัญชีอนุญาติ (CPA) จะการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าและออกไปยังกลุ่มประเทศที่มีความเท่าเทียมกันในวิชาชีพบัญชีในระดับสูงคือ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย สำหรับกลุ่มประเทศที่มีความเท่าเทียมกันในระดับกลางคือ ฟิลิปปินส์ และบรูไน นักบัญชีในประเทศเหล่านี้จะมีทิศทางย้ายมายังประเทศไทยมากขึ้นโดยเฉพาะมาจากประเทศฟิลิปปินส์ และจะมีแรงงานงานวิชาชีพบัญชีจากกลุ่มประเทศที่มีมาตรฐานการบัญชีในระดับต่ำจะมีทิศทางเคลื่อนย้ายมาประเทศไทยจำนวนมาก ซึ่งจะมาจากประเทศในกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม)

2) ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์แบบบูรณาการเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพบัญชี

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : พัฒนาศักยภาพนักบัญชีให้เป็นมืออาชีพ

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาความรู้ในวิชาชีพ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสังคมเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ ธุรกิจ และการจัดการ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับการบัญชี และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี เช่น กฎหมายบัญชี กฎหมายธุรกิจ ภาษา อักษร และ จรรยาบรรณวิชาชีพ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ทักษะด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ทักษะด้านบุคคล ทักษะด้านความสัมพันธ์ และการสื่อสาร และทักษะด้านองค์กร และทักษะผู้บริหารธุรกิจ

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างจรรยาบรรณ และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพบัญชี

กลยุทธ์ที่ 4 ฝึกประสบการณ์ในเชิงปฏิบัติให้ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนารูขี้นข้อมูลด้านแรงงานวิชาชีพบัญชี

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาจัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานวิชาชีพบัญชีให้เป็นปัจจุบันและสามารถเชื่อมโยงไปยังฐานข้อมูลของสภาวิชาชีพบัญชีอื่นๆ ของประเทศที่เป็นสมาชิกในอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : แผนความต้องการกำลังแรงงานวิชาชีพบัญชี

กลยุทธ์ที่ 1 จัดทำแผนความต้องการกำลังแรงงานวิชาชีพบัญชีในประเทศเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายออกและแรงงานวิชาชีพบัญชีจากต่างชาติที่ต้องการเคลื่อนย้ายเข้ามายังประเทศไทยภายหลังเปิด AEC

ส่วนที่ 6 แนวทางการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) หรือการพัฒนาหลักสูตร

วิชาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมมาตรฐานตามสมรรถนะวิชาชีพคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะมาตรฐานของแรงงานที่ต้องการในวิชาชีพบัญชีเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC ในมุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC ได้ดังนี้

ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ด้านบุคลิก และคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ต้องสามารถปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความชำนาญด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่งกายเหมาะสมถูกกาลเทศะมีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย

ด้านมนุษยสัมพันธ์ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีความวัฒนธรรมหรือความคิดเห็นที่ต่างกัน ได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และทำงานเป็นทีมได้ พุดจาสุภาพมีความเป็นมิตร

ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ต้องไม่เปิดเผยความลับของกิจการต่อบุคคลอื่นไม่

ว่าจะเป็นบุคคลภายในองค์กรหรือภายนอก มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานและมีความรับผิดชอบ อดทนต่อการทำงาน

ด้านการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ ต้องสามารถพิจารณาและตัดสินใจได้อย่างผู้บริหาร มีความคิดริเริ่มในการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

ด้านทักษะเชิงปฏิบัติและหน้างาน ต้องสามารถวัด/คำนวณมูลค่าของสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่ายได้อย่างถูกต้อง มีความเข้าใจและมีความสามารถในการวิเคราะห์งบการเงินได้ มีความสามารถในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของการปฏิบัติงานบัญชีได้ มีความชำนาญทางตัวเลข (การใช้คณิตศาสตร์และสถิติ)

ด้านคุณสมบัติที่พึงประสงค์

1 มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพการบัญชี คือมีความรู้เกี่ยวกับภาษีอากรและการบัญชีภาษีอากรมีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีสินทรัพย์และการบัญชีหนี้สิน มีความรู้การบัญชีต้นทุนและมีความรู้ระบบบัญชี ความรู้ด้านบัญชีภาษีอากร และกฎหมายธุรกิจ มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจ และการจัดการทั่วไป ด้านพฤติกรรมองค์กร และด้านการตลาด การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

2 ด้านความรู้พื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน คือ มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความรู้เกี่ยวกับภาษา และมีความรู้และสามารถใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติได้

3 ด้านความรู้ทั่วไป คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจและการเมือง และมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์โลกในปัจจุบัน

4 ด้านการปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มีความรู้รอบตัว เช่น การบริหารจัดการ การคิดวิเคราะห์ข้ามศาสตร์ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ เป็นต้น

แรงงานวิชาชีพบัญชีของไทยมีจำนวนมากเพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ปัจจุบันไม่พบปัญหาการว่างงานในวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้พบว่าแรงงานบัญชีส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 90 ของผู้จบบัญชีทั้งหมด

ทำงานในบริษัท หรือธุรกิจขนาดเล็กนักบัญชีจะเป็นเพียงผู้จัดทำบัญชี มีทักษะความรู้ ทักษะที่ดีต่อวิชาชีพแต่ทำงานตามกรอบด้านการบัญชีเพียงอย่างเดียว ยังขาดทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีในการทำงาน ในกลุ่มนี้ยังไม่มีความพร้อมในการออกสู่ AEC เนื่องจากยังไม่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีในงาน เป็นต้น ส่วนนักบัญชีที่เหลือ ร้อยละ 10 ของนักบัญชีทั้งหมด เป็นผู้ขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพบัญชี และมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) นักบัญชีกลุ่มนี้มีทักษะ และความรู้ในวิชาชีพเป็นอย่างดี มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่ อย่างเสมอ และยังมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี ส่วนใหญ่ทำงานในธุรกิจข้ามชาติขนาดใหญ่ในประเทศไทย ซึ่งนักบัญชีในกลุ่มนี้จะมีความพร้อมในการเคลื่อนย้ายแรงงานต่อการเปิด AEC สูง

หลักสูตรสำหรับการพัฒนาวิชาชีพที่มีในปัจจุบันที่เปิดสอน และหลักสูตรวิชาชีพที่ต้องการสำหรับพัฒนาคุณลักษณะของแรงงานไปตามแนวทางที่พึงประสงค์และเป็นไปตามมาตรฐานสมรรถนะวิชาชีพ

ในระดับปริญญาตรีด้านบัญชี ผู้เรียนต้องมีจำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 142 หน่วยกิต แบ่งเป็น หมวดศึกษาทั่วไป 31 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ 111 หน่วยกิต แบ่งเป็น วิชาแกน 39 หน่วยกิต วิชาเอก (วิชาบังคับ + วิชาเลือกบังคับ) 51 หน่วยกิต วิชาโท หรือ วิชาเลือก 15 หน่วยกิต และ วิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

1) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสำหรับพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งควรปรับทัศนคติให้เป็นนานาชาติมากขึ้น โดยส่งบุคลากรไปในประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนติดต่อกันมากขึ้น รวมถึงศึกษาวัฒนธรรมของประเทศในอาเซียน ทั้งนี้เพื่อกลับมาเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีให้ผู้เรียนได้รู้จักมากขึ้น เป็น

แนวทางกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจต้องการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ ทั้งนี้เป็นทางอ้อมที่ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพทางด้านภาษามากขึ้น ในส่วนของวิชาหลักในการเรียนการสอนบัญชี ควรเชิญอาจารย์จากต่างประเทศมาบรรยายการเรียนการสอนมากขึ้น หรืออาจเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีประสบการณ์มาบรรยายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สำหรับวิชาพื้นฐานอาชีพ ควรผลิตบัณฑิตบัญชีที่เฉพาะและเหมาะสมกับความต้องการเช่น กลุ่มที่เหมาะสมกับการทำงานในสหรัฐอเมริกาในสิงคโปร์ และในกลุ่มกัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม (CLMV) และควรสร้างบัณฑิตให้เป็นคนสูงส่ง มีความเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับความยากลำบากได้

สรุปผลและการอภิปรายผล

การวิเคราะห์ศักยภาพแรงงานของประเทศไทยในกลุ่มสาขาวิชาชีพบัญชีสำหรับประเทศไทยมีความตื่นตัวในการผลิตบัณฑิตทางด้านบัญชีเป็นจำนวนมาก และนักบัญชียังเป็นที่ต้องการจำนวนมากของภาคธุรกิจในปัจจุบัน แต่กลับมีนักบัญชีไม่มากนักที่มาขอขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพการบัญชี ดังคำกล่าวของ สุพจน์ สิงห์เสนห์ กล่าวว่ามีนักบัญชีไทยมาขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพบัญชีประมาณ 58,000 คน และมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) ประมาณ 8,700 คน มีหลักสูตรจากสถาบันที่ผ่านการรับรองจากสภาวิชาชีพบัญชี จำนวน 326 หลักสูตร ผลิตนักบัญชีปีละไม่ต่ำกว่า 20,000 คน แต่มีผู้จบด้านบัญชีมาขึ้นทะเบียนไม่มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่ทำงานในบริษัทขนาดเล็ก หรือเป็นธุรกิจครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 90 ของผู้จบบัญชีทั้งหมด มีเพียงร้อยละ 10 ที่ทำงานกับบริษัทขนาดใหญ่และธุรกิจข้ามชาติ (สุพจน์ สิงห์เสนห์, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา กล่าวว่า นักบัญชีส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างบริษัทเอกชน รองลงมาได้แก่ลูกจ้างรัฐบาล น้อยที่สุดเป็นนายจ้าง (วัลย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2555) ทั้งนี้จากผลการสำรวจไม่พบผู้ว่างงานในสาขาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย เนื่องจากสาขาวิชาชีพบัญชี เป็นที่ต้องการอย่างมากในตลาดแรงงานไม่ว่าจะเป็น

ภาคเอกชนในระดับองค์กรขนาดใหญ่ ขนาดกลางหรือขนาดเล็ก รวมถึงองค์ภาครัฐ ในกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก (SME) จนกระทั่งถึงธุรกิจในครอบครัว จากบทวิเคราะห์ของ ไชมอน แมททิวส์ กล่าวว่า ส่วนใหญ่มีแรงงานอยู่ในธุรกิจขนาดกลางร้อยละ 50 รองลงมาคือ ธุรกิจขนาดใหญ่ ร้อยละ 30 ธุรกิจขนาดเล็กร้อยละ 25 และองค์ภาครัฐ และธุรกิจครอบครัวร้อยละ 5 (ไชมอน แมททิวส์, 2556) สำหรับศักยภาพของนักบัญชีไทยในปัจจุบันพบว่า มีความสามารถอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ เนื่องจากประเทศไทยมีสภาวิชาชีพบัญชีทำหน้าที่เป็นผู้คอยควบคุมมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นไปตามหลักมาตรฐานสากลหรือสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกทั้งหมด 125 ประเทศทั่วโลก สำหรับด้านการศึกษาวิชาชีพการบัญชีของประเทศไทยได้มีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standards for Professional Accountants: IES) ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า นักบัญชีไทยมีศักยภาพในการประกอบวิชาชีพอยู่ในมาตรฐานระดับสากลได้นั้นจะต้องได้รับความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพจากหลายฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามน สิทธิผลวนิชกุล กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพของนักบัญชีไทยถือเป็นเรื่องที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นสภาวิชาชีพบัญชี สมาคมวิชาชีพบัญชีสถาบันการศึกษาที่สอนวิชาการบัญชี หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็นในการก้าวไปเป็นนักบัญชีมืออาชีพระดับสากล ที่สามารถแข่งขันกับนักวิชาชีพบัญชีนานาชาติได้ (ญัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามน สิทธิผลวนิชกุล, 2555) ปัจจุบันประเทศไทยเราได้ให้ความสำคัญในการยกระดับวิชาชีพบัญชีและดำเนินการอย่างจริงจังก้าวหน้าเป็นลำดับโดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อเตรียมพร้อมรับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจซึ่งสาขาวิชาการบัญชีไทยจะต้องเปิดรับทั้งผู้ประกอบการวิชาชีพต่างชาติที่จะเข้ามาเปิดดำเนินกิจการ และการนำเข้าบุคลากรต่างชาติที่มี

ฝีมือเข้ามาในประเทศได้อย่างเสรีอีกทั้งในด้านการศึกษา วิชาการบัญชีมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้สร้างกระบวนการการเรียนการสอนตามกรอบของ IES ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้บัณฑิตมีคุณสมบัติเยี่ยงนักบัญชีมืออาชีพที่จะสร้างความพึงพอใจต่อองค์กรที่ บัณฑิตปฏิบัติงานให้ได้ และมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานวิชาชีพในระดับสากล นอกจากสถาบันแล้วการพัฒนาวิชาชีพบัญชียังต้องขึ้นอยู่กับตัวของนักบัญชีเองที่จะต้องมีความรู้ความสามารถทักษะทางวิชาชีพ มีประสบการณ์ในเชิงปฏิบัติ และต้องมีคุณธรรม จรรยาบรรณและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณี รุ่งจตุรงค์ กล่าวว่า นักบัญชีต้องมีความรู้ด้านแนวคิดการบริหารจัดการ มีความเข้าใจพื้นฐานด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งสามารถควบคุมการใช้บริษัทที่ปรึกษาภายนอกที่จำเป็น จึงจะสามารถวางระบบสารสนเทศทางการบัญชีให้มีความสามารถเพียงพอที่จะคอยให้ข้อมูลสนับสนุนการบริหารจัดการต่างๆ เหล่านั้น รวมถึงจะต้องรู้จักการเรียกใช้ความสามารถของระบบสารสนเทศฯ ด้วยถึงเวลาแล้วที่นักบัญชีจะต้องพยายามปรับตัว ปรับรูปแบบการทำงานเพื่อสร้างมูลค่าให้กับตนเองและองค์กร (สุวรรณี รุ่งจตุรงค์, 2555)

การเปรียบเทียบศักยภาพของแรงงานวิชาชีพบัญชีและการสูญเสียโอกาสของแรงงานในประเทศไทย วิเคราะห์มิติของแรงงานผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ประเทศไทยมีจำนวนนักบัญชีมากเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีสถาบันการศึกษาในการผลิตบัณฑิตด้านบัญชีจำนวนมากในแต่ละปีจากมีจำนวนบัณฑิตสาขานักบัญชีจบใหม่ จำนวน 52,452 คน ซึ่งมากเป็นอันดับ 3 รองจากบัณฑิตที่จบสาขาวิชาการพยาบาลและวิศวกรรม แต่ก็ยังเป็นที่ต้องการของตลาดซึ่งลักษณะการทำงานของวิชาชีพบัญชีในไทยแบ่งเป็นหลายประเภท ส่วนใหญ่เป็นผู้ทำบัญชี รองลงมาเป็น หัวหน้าฝ่ายการเงินและบัญชี (หน่วยงานภาครัฐ) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้สอบบัญชีภาษีอากร และเป็นอาจารย์สาขาวิชาการบัญชีในมหาวิทยาลัย ภาครัฐและเอกชน มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ขึ้นทะเบียนปีละไม่ถึง 10% ส่วนที่เหลือ 90% เป็นนักบัญชีในบริษัทหรือสำนักงานที่ไม่ใหญ่มากนักใช้เพียงวุฒิพาณิชยศาสตร

บัณฑิตในการสมัครงานส่วนหนึ่งจึงไม่เห็นความจำเป็นในการขึ้นทะเบียนและการพัฒนาทักษะของตัวเอง ไปจนถึงการสอบ CPA ทั้งนี้กลุ่ม 10% ส่วนใหญ่ทำงานกับบริษัทบัญชีข้ามชาติขนาดใหญ่ในไทย ได้แก่ เคพีเอ็มจี ไพรซ์ วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ ดีลอยท์ และ เอ็นส์ท แอนด์ ยัง ซึ่งสอดคล้องกับ Wiwik Utami Priantara และ Tubagus Manshur พบว่า นักวิชาชีพบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพ จะมีสมรรถนะและความมุ่งมั่น เกี่ยวกับการวิเคราะห์ การรับรู้จริยธรรมในวิชาชีพ และความมุ่งมั่นต่อการทำงาน แตกต่างจากนักบัญชีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 (Wiwik Utami Priantara และ Tubagus Manshur, 2554) มิติของผู้ประกอบการ ลักษณะของสถานประกอบการ และขนาดของสถานประกอบการของแรงงานวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย พบว่าส่วนใหญ่มีแรงงานอยู่ในธุรกิจขนาดกลางร้อยละ 50 รองลงมาคือ ธุรกิจขนาดใหญ่ร้อยละ 30 ธุรกิจขนาดเล็ก ร้อยละ 25 และองค์กรภาครัฐและธุรกิจครอบครัวร้อยละ 5 สำหรับความต้องการจ้างงานและกำลังแรงงานที่ต้องการ ณ ปัจจุบัน และแนวโน้มอีก 5 ปี พบว่า สายงานด้านวิชาชีพบัญชีมีการจ้างงานและหาคนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ACCA and ACRA กล่าวว่าการจ้างงานวิชาชีพบัญชีมีการจ้างงานมากเป็นอันดับที่ 3 ของตลาดแรงงานไทย (ACCA and ACRA , 2555) สำหรับสวัสดิการพนักงาน ต้องการความมั่นคงปลอดภัยในการทำงานรวมถึงค่าจ้างที่เป็นธรรม มิติของรัฐบาล พบว่า ประเทศไทยมีความพร้อมในการสร้างหลักสูตรเพื่อฝึกอบรมให้แก่นักบัญชีที่ต้องการพัฒนาศักยภาพโดยสภาวิชาชีพบัญชีร่วมกับ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ตั้งสำนักงานสอบบัญชี คุณภาพและออกไปรับรองให้แก่ สำนักงานบัญชี เพื่อต้องเพิ่มบทบาทของผู้ประกอบการบัญชี

การศึกษาภาพรวมของวิชาชีพในปัจจุบันและภายหลังจากเปิดการเคลื่อนย้ายเสรีของวิชาชีพบัญชีพบว่า ประเทศไทยยังขาดความพร้อมในเรื่องมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (Thai Financial Reporting Standards; TFRS) และทางด้านกติกาทงบัญชีของ

กิจการที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียสาธารณะ (Non-Publicly Accountable Entities- NPAEs) และปัจจุบันมีสำนักงานรับทำบัญชีอยู่จำนวนมากประมาณ 6,000 แห่ง กรมพัฒนาธุรกิจการค้ามองว่าแนวโน้มข้างหน้าจะมีการจ้างงานผ่านสำนักงานบัญชีมากกว่าตัวบุคคล สำหรับทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่กลุ่มประเทศอาเซียนของสาขาวิชาชีพบัญชี พบว่ามีการเคลื่อนย้ายภายในอาเซียนตลอดเวลา โดยมีทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศที่มีค่าจ้างต่ำ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย ไปสู่ประเทศที่มีค่าจ้างสูง เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ สินีนาฏ เสริมชีพ และคณะ กล่าวถึงทิศทางการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพบัญชี ภายหลังจากเปิดการค้าเสรีว่า เมื่อมีการเปิดเสรีประเทศในอาเซียนที่มีท่าทีเชิงรุกที่จะไปเปิดสำนักงานบัญชีในประเทศอื่นคือ สิงคโปร์ มาเลเซียและอินโดนีเซีย ส่วนอีก 7 ประเทศที่เหลือมีท่าทีในเชิงตั้งรับ(สินีนาฏ เสริมชีพ และคณะ, 2555)

สำหรับประเทศไทยมีศักยภาพที่จะรุกไปในประเทศที่ศักยภาพด้อยกว่าคือ พม่า เวียดนาม และกัมพูชาแต่การเข้าไปทำงานยังประเทศต่าง ๆ นั้น มีขั้นตอนการปฏิบัติค่อนข้างยุ่งยาก ดังนั้นภาพจำลองอนาคตของตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียนพบว่า กลุ่มนักบัญชีที่มีการเคลื่อนย้ายออกไปทำงานในต่างประเทศ คือกลุ่มนักบัญชีที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีและกลุ่มผู้สอบบัญชีอนุญาต (CPA) จะการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าและออกไปยังกลุ่มประเทศที่มีความเท่าเทียมกันในวิชาชีพบัญชีในระดับสูงคือ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย สำหรับกลุ่มประเทศที่มีความเท่าเทียมกันในระดับกลางคือ ฟิลิปปินส์ และบรูไน นักบัญชีในประเทศเหล่านี้จะมีทิศทางการย้ายมายังประเทศไทยมากขึ้นโดยเฉพาะมาจากประเทศฟิลิปปินส์ และจะมีแรงงานงานวิชาชีพบัญชีจากกลุ่มประเทศที่มีมาตรฐานการบัญชีในระดับต่ำจะมีทิศทางการเคลื่อนย้ายมาประเทศไทยจำนวนมาก ซึ่งจะมาจากประเทศในกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถมาตรฐานของนักบัญชีที่ต้องการเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC นั้นเกี่ยวกับเรื่อง ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ มีทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี รวมถึงต้องมีความรู้ภาษาอื่นในวิชาชีพ สอดคล้องกับ วิทยาลัยคุณ สุวรรณ วิทยาลัย และมนวิกา ผดุงสิทธิ์ กล่าวว่าคุณสมบัติที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวังจากผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมากที่สุด คือ ความมีคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ การมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ โดยคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีเห็นว่าสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านภาษา ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน สำหรับหลักสูตรการพัฒนาระดับปริญญาตรีที่มีในปัจจุบันนั้นสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งควรปรับทัศนคติให้เป็นนานาชาติมากขึ้นโดยส่งบุคลากรไปในประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนติดต่อกันมากขึ้น รวมถึงศึกษาวัฒนธรรมของประเทศในอาเซียน (วิทยาลัยคุณ สุวรรณวิทยาลัย และมนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2556)

ข้อเสนอแนะ

การเปิดการค้าเสรีอาเซียนมีข้อตกลงร่วมกันตามกรอบวิชาชีพ Mutual Recognition Arrangements: MRAs ซึ่งวิชาชีพบัญชีเป็นวิชาชีพหนึ่งที่อยู่ในกรอบนี้ การเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียน มีการจัดทำข้อผูกพันในด้านการเข้าสู่ตลาด 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 (Mode 1) การให้บริการข้ามแดน (Cross Border Supply) ซึ่งเป็นลักษณะของการ Share Service ,Share Outsource เช่น บริษัทไทยอาจใช้บริการของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งปัจจุบันทำอยู่แล้ว รูปแบบที่ 2 (Mode 2) การบริโภคบริการในต่างประเทศ (Consumption Abroad) รูปแบบที่ 3 (Mode 3) การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ (Commercial Presence) เป็นการให้บริการในกลุ่ม ในเครือของตนเองเท่านั้น รูปแบบที่ 4 (Mode 4) การเคลื่อนย้ายบุคลากร (Movement of Natural

Persons) ซึ่งเป็นการเคลื่อนย้ายบุคคลออกนอกประเทศ ซึ่งการเปิดในรูปแบบที่ 4 นี้ เป็นการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานจะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพในอาเซียน โดยการสร้างและยอมรับมาตรฐานวิชาชีพพร้อมกัน เพื่อเป็นการลดกฎเกณฑ์ด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งหมายความว่าประเทศสมาชิกทุกประเทศสามารถไปทำงานในประเทศสมาชิกต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น แต่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้น ๆ

นักบัญชีไทยที่ต้องการไปทำงานยังประเทศในกลุ่ม AEC ต้องขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีเพื่อสามารถไปทำงานในต่างประเทศได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้บัญชีก็ต้องพัฒนาศักยภาพให้อยู่ในมาตรฐาน และให้มีคุณสมบัติตาม MRAs อีกทั้งต้องพัฒนาด้านภาษาอังกฤษ และการใช้เทคโนโลยี รวมถึงสามารถทำงานร่วมกับชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักบัญชีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1 ควรให้หลักสูตรเตรียมความพร้อมนักบัญชีเกี่ยวกับ ทักษะทางด้านภาษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศในกลุ่ม AEC รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าเคลื่อนย้ายแรงงาน และข้อตกลงร่วมกันตามกรอบวิชาชีพ Mutual Recognition Arrangements: MRAs และความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละประเทศ

1.2 ควรสร้างบัณฑิตให้เป็นคนสู้งาน มีความเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับความยากลำบากได้ และควรเพิ่มคุณภาพของบัณฑิตให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้ประกอบการมากขึ้น เช่น มีความชำนาญด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่งกายเหมาะสมถูกกาลเทศะ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานและมีความรับผิดชอบ อดทนต่อการทำงาน รวมถึงมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพการบัญชี คือ มีความรู้เกี่ยวกับภาษีอากรและการบัญชีภาษีอากรมีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีสินทรัพย์และการบัญชีหนี้สิน เป็นต้น

1.3 สถาบันการศึกษาต้องปรับทัศนคติให้เป็นนานาชาติมากขึ้น โดยส่งบุคลากรไปประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนให้ติดต่อกันมากขึ้น รวมถึงศึกษาวัฒนธรรมของประเทศในอาเซียน

1.4 ปรับหลักสูตรในส่วนของวิชาหลักในการเรียนการสอนบัญชี โดยการเชิญอาจารย์จากต่างประเทศหรือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ประสบการณ์มาบรรยายการเรียนการสอนมากขึ้น สำหรับวิชาพื้นฐานอาชีพควรผลิตบัณฑิตบัญชีที่มีความเฉพาะและเหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มประเทศ เช่น เหมาะกับการทำงานในสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และในกลุ่ม(CLMV) ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่าและเวียดนาม

2) ด้านนักบัญชี

2.1 นักบัญชีต้องหมั่นเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเองให้พร้อมต่อการเปิด AEC ทั้งด้านเคลื่อนย้ายออก และตั้งรับแรงงานที่จะเข้ามาในประเทศไทย กล่าวคือ นักบัญชีต้องขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชี เพื่อประโยชน์ในการทราบข่าวสารทิศทางการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับแรงงานด้านบัญชี ต้องเป็นผู้สอบบัญชีอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง ต้องเข้ารับการฝึกอบรมความรู้ด้านการบัญชีอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ติดตามข่าวสารการเคลื่อนไหวการเจรจาในข้อตกลงต่างๆ ของอาเซียน

3) ด้านหน่วยงานภาครัฐ

3.1 ควรมีกฎหมายปกป้องไม่ได้แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานแทนคนไทย หรือได้รับอัตราค่าจ้างที่สูงกว่า

คนไทย ทั้งนี้เมื่อมีกฎหมายแล้วต้องมีหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่คอยกำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

3.2 ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักบัญชีในประเทศที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม AEC

3.3 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลด้านแรงงานและข้อมูลด้านเศรษฐกิจกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้

3.4 ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและประเทศในกลุ่ม AEC เพื่อความสะดวกแก่นักบัญชีที่ต้องการเคลื่อนย้ายแรงงาน

3.5 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้ข้อตกลงตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งวัฒนธรรม และความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบที่ใช้บังคับของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

3.6 สภาวิชาชีพบัญชีจะต้องเป็นหน่วยงานหลักให้การฝึกอบรมให้ความรู้ รวมไปถึงควบคุมคุณภาพของนักบัญชีไทยให้มีมาตรฐานสามารถเข้าไปแข่งขันยังประเทศต่าง ๆ เช่น เปิดทดสอบมาตรฐานสำนักงานสอบบัญชีและพาสำนักงานบัญชีไปดูงานในอาเซียน และสร้างมาตรฐานของสำนักงานบัญชีขนาดเล็กให้สูงขึ้น โดยร่วมกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ตั้งสำนักงานสอบบัญชีคุณภาพและออกไปรับรองให้แก่ สำนักงานบัญชี

บรรณานุกรม

- ไชมอน แมททีวส์. บทความสถานการณ์แรงงานในประเทศไทย ผู้การนับถอยหลังก้าวสู่ยุค AEC วิเคราะห์จุดแข็ง
มองหาจุดต่างในวิชาชีพ สายงานบัญชี /การเงินในปัจจุบันและในอนาคต Accounting & Finance
ปรับตัวอย่างไรให้ทันยุค AEC” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.ryt9.com/s/prg/1713671> [วันที่ 5
มกราคม 2557]
- ณัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล. (2555). การพัฒนาศักยภาพวิชาชีพบัญชีไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ.
วารสารนักบริหาร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ฉบับเดือนกรกฎาคม- กันยายน 2012. 16-25.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. การพัฒนาบุคลากรและผลิตภาพบุคลากรเพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียน. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.nic.go.th/gsic/uploadfile/ASEAN-Community.pdf>
[วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2556]
- วลัยลักษณ์ สุวรรณวลัยกร และ มนวิภา ผดุงสิทธิ์. (2556). ความคาดหวังและความพร้อมของวิชาชีพสอบบัญชีไทย ใน
การแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.วารสารวิชาชีพบัญชี ปีที่ 9 ฉบับที่ 25 สิงหาคม 2556 หน้า 35-49.
- สุพจน์ สิงห์เสนห์. อดช่องว่างนักบัญชีเร่งพัฒนาก่อนเปิดเสรีประชาคมอาเซียน . ฉบับวันอังคารที่ 5 มีนาคม พ.ศ.
2556 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก [http://www.fap.or.th/images/ column_ 1370856210](http://www.fap.or.th/images/column_1370856210) [วันที่ 15
กุมภาพันธ์ 2557]
- สุวรรณณี รุ่งจตุรงค์. บทบาทด้านเทคโนโลยีของนักบัญชียุคปัจจุบัน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :
[http://www.spu.ac.th/account/files/2012/08/ วิชาการ-อ.สุวรรณณี.pdf](http://www.spu.ac.th/account/files/2012/08/วิชาการ-อ.สุวรรณณี.pdf) [7 มกราคม 2555].
- สินีนานฎ เสริมชีพ และคณะ.(2555). เปิดโอกาสสู่อาเซียน : ความท้าทายใหม่ทางวิชาชีพ / จัดสัมมนาโดย สถาบัน
ระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน), [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :
[http://search.library.tu.ac.th/cgi-bin/koha/opacdetail.pl?biblionumber=621026&query_desc=an%
3A400487 Analysis_Report.pdf](http://search.library.tu.ac.th/cgi-bin/koha/opacdetail.pl?biblionumber=621026&query_desc=an%3A400487%20Analysis_Report.pdf) [วันที่ 10 มีนาคม 2557]
- อนุสรณ์ ธรรมใจ.การเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน เป็นประเด็นผลกระทบที่น่าจับตามอง. (ออนไลน์). เข้าถึงได้
จาก <http://www.thai-aec.com/218#ixzz3Njphi0d9>. 2555.
- ACCA and ACRA.(2555). Talent Attraction and Retention in Larger Accounting Firms [ออนไลน์].
เข้าถึงได้ [http://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/other-
PDFs/talent-attraction-singapore.pdf](http://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/other-PDFs/talent-attraction-singapore.pdf) [วันที่ 10 มีนาคม 2557]
- Wiwik Utami Priantara and Tubagus Manshur. (2554). Professional Accounting Education in Indonesia :
Evidence on Competence and Professional Commitment. Asian Journal of Business and
Accounting, 4(2), 2011, 93-118 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก [http://e-journal
.um.edu.my/filebank/articles/3185/5_diaz_151011.pdf](http://e-journal.um.edu.my/filebank/articles/3185/5_diaz_151011.pdf). [วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2557]